

Editörün Notu...

Siyasal iletişim, iletişim bilimlerinin öne çıkmasıyla birlikte ayrı bir disiplin olarak yükselen bir alan. 19. yüzyılda sosyoloji böyle bir öneme sahipti, 20. yüzyıldan sonra ise bir bakıma tahta iletişim oturdu. Elbette sosyolojinin önemini yitirdiği iddiasında değiliz. Nitekim birçok sosyal bilim alanı iletişim ile izdivaca girdi ve ilham verici yeni mecralar teşekkül etti. Bugün ekonomiden sosyolojiye çeşitli şubelerin başına iletişimi getirdiğinizde, hayatı anlamak isteyen insan aklının önüne yeni yolların açıldığını görüyoruz.

Siyaset, toplum içindeki her tür farkın hayat verdiği ilişkiler bütünü. Siyasal düzlem bu farklılıklardan kaynaklanıyor ve onların yeniden nasıl üretileceğine cevap arıyor. O yüzden hem soylulukta hem de soysuzlukta siyasetin eline su dökecek başka bir alan mevcut değil. Etkisi, herkese yönelik. Siyaset denildiğinde dudak bükenler, kirli bir ilişkiler ağından bahsediliyormuş gibi yüzünü ekşitenler, hemen bir adım sonra kendilerinin, gruplarının ya da bir bütün olarak toplumun, insanlığın geleceğine ilişkin fikirlerini ortaya koyduklarında aslında siyaset yaptıklarını genellikle ıskalıyorlar. Bazı tartışmalarda muhatabının saplantılı fikirler dile getirerek gerçekliği tahrif ettiğini iddia etmek isteyen kişinin de “siyaset yapmayalım,” diye ikaz ettiğini görürüz. Bu kişinin de atladığı, tam da bu hitabıyla birlikte kendisinin de siyaset yaptığıdır. Kısaca, siyasetin olmadığı alan yoktur.

Böylesine geniş ve kucaklayıcı ilişkiler ağının, süreçlerin, iktidar, ideoloji, egemenlik ilişkilerinin nasıl oluştuğu mühim. Rejimin niteliği ne olursa olsun her hâlükârda iktidarın tayin edici en temel unsurlarından biri, siyasal iletişimdir.

Diktatörler halkına sevimli, iyicil, babacan görünmek isterken ya da demokratik rekabette rakiplerinin önüne geçmek isteyen partiler seçmenin niçin kendilerini tercih etmeleri gerektiğini ortaya koyarlarken siyasal iletişime başvururlar. İslam geleneğinde iktidar sahiplerine cömert, adil, şefkatli ve merhametli olmaları gerektiğine ilişkin öğütler çeşitli tekniklerle aktarılır. Amaç, bir yandan iktidarın tebaaya karşı davranışını kontrol etmek, diğer yandan ise iktidar sahibine başta kalma bilgileri sunmaktır. Zalim padişahların felaketlerle karşılaşması hikâyeleri, siyasal iletişimin o döneme has içeriği olarak görülmelidir. Çin’de Konfüçyus öğretileri, Hint’te Upanişatlar, Mısır’da Amon Ra kültü, bugün bile ilgi çeken piramitler, eski Yunan’daki canlı siyasal alan –ki vatandaşların en soylu görevlerinden biridir - Avrupa Ortaçağında kilisenin egemen retoriği, Rönesans, reform, hümanist, laik, akılcı akımlar... gerçekte hepsi siyasal iletişimin ilgi alanı içindedir.

Siyasal iletişimde modern zamanların geleneksel dünyadan farklı olarak çok daha baskın bir şekilde öne çıkmasının nedenleri vardır; yüzyüze ilişkiler yerini dolaylı ilişkilere bırakmış, toplumsal birimlerin tıpkı ekonomide olduğu gibi ölçeği değişmiştir. Yeni iletişim teknolojileri Anderson’un dediği gibi “hayali cemaatler” in oluşumuna güç kazandırmıştır. En önemlisi ise artık hem “kitleler çağı” söz konusudur hem de bu kitleler demokratik gelişmeler neticesinde oy hakkı üzerinden siyasetin - tartışmalı bir şekilde de olsa- özneliğine yükselmiştir. Güç ve iktidar isteyenlerin bunu devşirecekleri yer, kitlelerin dünyasıdır. Bunun kolay bir iş olmadığı muhakkak. G. Le Bon’un, Canetti’nin kitlelere atfettiği anlamlar hatırlandığında aradaki bağı oluşturan her tür sözün, eylemin, jestin, gösterinin sadece rasyonel bir düzlemde oluşması asla beklenemez. Bireyin kitleler içinde kayboldukça hayli irrasyonel eğilimler gösteren kolektif bilincin bir parçası haline gelme süreci, siyasal iletişimi de esinleyici, ayartıcı, baştan çıkartıcı bir alana sürüklemektedir. İki kere iki dört eder kesinliği nasıl siyasal taraftarlığa izin vermezse, siyasal taraftarlığın söz konusu olduğu ilişkilerde de iki kere iki dördün kesinliği aranamaz. Bu durum, insanların gerçek maddi şartları kadar önemli olan “hayali ilişkiler” dünyasının kompozisyonu demek olan siyasal iletişimi profesyonellik mertebesine yükseltir.

Türkiye altmış küsur yıldır demokrasiyi tecrübe ediyor. Her seçimde partiler afişlerle, sloganlarla, ateşli konuşmalarla, zamanın imkânlarını kullanarak kitleleri etkilemeye, oylarını artırmaya çalışıyorlar. 30 Mart seçimleri için de aynı durum söz konusu. Dergimizin bu sayısında, aslında ortak gündemimizin her zaman asli bir parçası olan siyasal iletişimi konu olarak aldık. Partiler bu seçime nasıl hazırlandılar, rakiplerini nasıl görüyorlar, uzmanlar bu konulara ilişkin “sıcağı sıcağına” ne tür değerlendirmelerde bulunuyorlar? Siyasal kararın nasıl oluştuğuna dair meraklı olanlar, süreçlerin nasıl işlediğini öğrenmek isteyenler

bu sayımızın içeriğinden hayli faydalanacaklardır. Ancak yine de akılda tutmakta yarar var; siyasal kararın teşekkülüne ilişkin çok çeşitli araştırmalar yapılabilir, görüşler geliştirilebilir fakat “insanların nasıl etkilendikleri” konusu tartışmalı niteliğini muhafaza etmeye devam edecektir. Çünkü etki meselesi iletişimin en netameli konularından biridir ve kanıtlanması hayli zordur. Unutmayalım ki, en başta bireyin kendisi, bilincindeki değişime dair bize yeterli bilgiyi vermekten uzak olacaktır. Hepimiz bu deneyi yapmışızdır: Gece yattığımızda uyanıklıktan uykuya geçme anını yakalamak! Ama bunu yakalayabilen insan olduğunu sanmıyorum. Bilinç kendini kaybettiği an gözlemci niteliğini de yitirdiği için tespit yapamaz. Tıpkı siyasal kararın tayin edici unsurlarını fark etmek gibi. Yine de insana ilişkin her tür çalışmanın yaptığı gibi, siyasal iletişimin bulguları da en az sonsuza uzanan gökyüzü gibi bilinmezliklerle dolu “yanıbaşımızdaki insan” hakkında bize değerli bilgiler sunmaya devam edecektir.

Prof. Dr. Naci BOSTANCI